

HVALER

MENIGHETSBLAD

NR 1 - 2024

77. ÅRGANG

**PÅSKEN I
KIRKENE PÅ
HVALER**

Side 5

**SPJÆRØY KIRKE
STENGES FRA
2. APRIL TIL 8. JUNI**

Side 14

**ALDERS-
DATERING AV
HVALER KIRKE**

Side 22-23

DEN NORSKE KIRKE

Hvaler menighet

kirken.no/hvaler

Kirkekontoret (Kirkens hus)

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Tlf: 474 79 730

post@hvaler.kirken.no

Hvaler sokn

Ole-Edvin Utaker,

Tlf: 982 46 551

o.utaker@gmail.com

Hvaler menighetsblad

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

hvalermb@outlook.com

Ansvarlig utgiver:

Hvaler menighetsråd

post@hvaler.kirken.no

Kontonummer 1506.23.78902

Redaksjonskomité:

Ragnar Bjørck, Grethe Hummel,

Einar Morland, Dag Plau,

Ellen Bjørnvall Viker, Marthe

Nordengen Berntzen og

Halvor de Flon

Ansvarlig for annonsesalg:

Dag Plau. Tlf: 952 27 449

dag@plau.no

Trykk:

Aksell AS - aksell.no

ANSATTE:

Grethe Hummel

sogneprest

Tlf: 481 83 510

grethe@hvaler.kirken.no

Marius Kjølholt

kirketjener

Tlf: 483 92 297

marius@hvaler.kirken.no

Jenny Schorpen

kirketjener

Tlf: 907 13 680

jenny@hvaler.kirken.no

Jan Heier

Kirkeverge/daglig leder

Tlf: 474 79 730

jan@hvaler.kirken.no

kirkevergen@hvaler.kirken.no

Foto side 1: Anne-Kristin Aarflot

Påskehilsen fra Kristin	4
Påskenen i kirkene på Hvaler	5
En seiler på livets hav	6
Påskens salme	9
Hva er sannhet	10
Under himmelbuen	12
Spjørøy kirke stenges fra 2. april til 8. juni	14
Påskenen 2024 i tekst og bilder	15
Familiedag på palmesøndag	20
Det fininnstilte univers	21
Aldersdatering av Hvaler kirke	22
Den første oppmålingen av kirken	24
Hvaler kirke Norges eldste?	25
Klokkespill i Fredrikstad by	26
Kulturutvalget i Hvaler menighet	30
Glimt fra floraen på Hvaler	32
Bibelhistorier fra gamle skolebøker	34
Klare seg selv, vil jo alle - akkurat som før	36
Fra kirketjenerne	38
Vårkonsert	39
Et lite stykke Thailand til Hvaler	40
Barnas side	41
Hyggetur for Hvalers pensjonister	42
Nytt fra menighetsrådet	44
Vennskapskontakten Hvaler – Zacapa	46
Ut i det blå	46
Siden sist	48
Fra foreningslivet på Hvaler	50
Gudstjenester i Hvaler våren 2014	52
Sorg og glede i våre kirker	55

PÅSKEHILSEN FRA KRISTIN

*«Se, Verdens Lys rir inn i våre gater.
En sang om frihet stiger i vår by,
hør, også vi vil være barn av lyset
og tenne håpet: Jorden skal bli ny!»*

Et nydelig siste vers på salmen av Sindre Skeie som har blitt brukt gjennom fastetiden i mange av landets menigheter, også her på Hvaler. «Se, mørket vinner aldri over lyset».

For en del av oss vil det kanskje i år være en ekstra lettelse når fastetiden er over, og vi kan gå inn i påskefeiringen.

Fastetidens intensjon kan en si at er å vende vårt blikk utover og «oppover», mot verden og mot Gud. Og i møte med krig, katastrofer og voldsom nød kan det være en krevende øvelse.

Våre ønsker, bønner og bidrag kan oppleves små og ubetydelige i møte med det u håndgripelig vonde og vanskelige.

Da kan påskens budskap kanskje være ekstra viktig, både som en avslutning av fasten – men også som en sprengkraftig påminnelse vi kan ta med oss videre inn i 2024.

Palmesøndagens Jesus kom ikke som en krigerkonge, men som en som ydmykt elsket frem fred, rettferdighet og solidaritet.

Skjærtorsdagens Jesus viste seg som en venn og tjener som var villig til å sette egen status og makt til side for å gi andre livsrom og muligheter.

Langfredagens Jesus gjør kjærligheten synlig og tilgjengelig for alle mennesker, når han ofret alt på korset.

Påskedagens Jesus viser at lyset, livet, håpet, kjærligheten – alt det fra Gud som bygger opp, er sterkere enn det i verden som bryter ned.

*«Se, mørket vinner aldri over lyset.
La håpets flamme skinne, sterk og klar.
For ennå kjemper noen for det gode,
og ennå deler noen det de har».*

Med ønske om en god påske til dere alle.

Kristin

PÅSKEN I KIRKENE PÅ HVALER

Palmesøndag 24. mars kl. 11 i Hvaler kirke

Gudstjeneste for små og store. Vi får besøk av dukken Petronella. Aktivitetssløype. Utdeling av påskeposer til barna. Menighetspedagog Kjersti Morland, kirkemusiker Marte-Kari

Melkerud og prest Maria Vassli Gjære. Stjerne-koret deltar.

Skjærtorsdag 28. mars kl. 18 i Spjærøy kirke

Måltidsgudstjeneste. Vi feirer gudstjeneste og deler nattverd rundt et langbord formet som et kors. Etterpå spiser vi kveldsmat sammen. Kirkemusiker Marte-Kari Melkerud og prest Grethe Hummel.

Langfredag 29. mars kl. 11 i Hvaler kirke

Pasjonsgudstjeneste. En meditativ gudstjeneste i ord og toner med ulike stemmer fra Jesu lidelseshistorie. Kirkemusiker Fredrik André Olsen og prest Grethe Hummel.

Påskenatt 30. mars kl. 22 i Hvaler kirke

Påskenattsmesse med feiring i ord og toner av Lyset som overviner mørket. Kirkemusiker Marte-Kari Melkerud og prest Grethe Hummel.

1. påskedag 31. mars kl. 11 i Spjærøy kirke

Høytidsgudstjeneste. Kirkemusiker Svein Erik Gundersen og prest Grethe Hummel.

Ole-Edvin Utaker, ny leder av Hvaler menighetsråd – EN SEILER PÅ LIVETS HAV

AV: HALVOR DE FLON

Menighetsrådets nye leder heter Ole-Edvin Utaker og har nylig fylt 66 år. Hører man godt etter når han snakker finner man spor etter en nordlandsdialekt, noe som stammer fra de 12 første årene av hans liv. Han vokste nemlig opp på Hamarøy i Nordland fylke, men har bodd den lengste perioden av sitt liv på Østlandet. Han har også bodd 4 år i England som student. Til Hvaler flyttet Ole-Edvin for 14 år siden.

Jeg møter Ole-Edvin hjemme i hans hyggelige hus på Rød, Asmaløy hvor han har bodd de siste 10 årene. I stua er det bilder av 4 barnebarn i alderen

1–12 år. I stua henger det også bilde av hans to døtre og svigersønner. Barn og barnebarn bor på Ringerike, som er et stykke unna Hvaler, men han forsøker å se dem så ofte han kan.

Hvaler menighetsråd har fått en godt utdannet og svært belest leder. Hjemmet preges av bøker og Ole-Edvin har 4 år med teologistudier i England bak seg. Han har også en master i religionsfilosofi/sosiologi fra Menighetsfakultetet, og har jobbet som lærer på en videregående skole drevet av Adventistsamfunnet.

Ole-Edvin vokste opp som yngst av 6 søsken. Familien hans tilhørte Syvendedags Adventist-samfunnet, og han forteller at de var den eneste familien med denne kirketilhørigheten på Hamarøy, der de bodde. I den forbindelse opplevde han seg annerledes enn jevnaldrende fordi familien hans, på denne måten, skilte seg ut fra andre familier. Noe tid etter teologistudiet i England valgte Ole-Edvin å melde seg ut av kirkesamfunnet han vokste opp i. Ole-Edvin opplevde det som et vanskelig valg å bryte med sin barnetro. Men sett i ettertid er han glad for at han tok det valget. Han jobbet da som lærer i Adventistsamfunnet, så avgjørelsen var stor og alvorlig. Ole-Edvin beskriver seg selv som nysgjerrig og åpen, og som en som tenker det er viktig å stille spørsmål ved vedtatte sannheter, noe han opplevde han ikke kunne i Adventistsamfunnet. Han meldte seg inn i Den norske kirke da han flyttet til Hvaler.

I dag jobber Ole-Edvin som prosjektutvikler for Arca Nova i Fredrikstad. Her arbeider han med å utvikle nye boligprosjekter, noe han har gjort i over 20 år. Selv om han formelt nærmer seg den alderen da de fleste går av med pensjon, har han ingen planer for dette. Han ville nok ikke fått store problemer med å fylle tiden med noe meningsfullt, siden han har flere engasjementer i tillegg til ledervervet i Hvaler menighetsråd. Han er også

leder av landsutvalget og representantskapet i organisasjonen **Areopagos** og nestleder i **SMM (Samarbeid Menighet og Misjon)** i Borg bispedømme. Areopagos kom han i kontakt med i forbindelse med «Samtaler i Grenseland» som var en del av Hvaler menighets aktivitet for noen år siden.

I Areopagos fant Ole-Edvin en åpenhet og vektlegging på dialog når det gjelder tro, livssyn og kulturer, noe han synes er veldig viktig. Norge er i dag et sammensatt samfunn hvor ulike kulturer, religioner og måter å leve livene sine på eksisterer side om side med hverandre. Dette mangfoldet gjelder også Hvaler-samfunnet. Han hevder at en anerkjennende dialog er en måte å leve sammen på i et flerkulturelt samfunn. Dette betyr blant annet at vi kan lære av hverandre gjennom dialog. Dette kan øke forståelsen og respekten for hverandres forskjeller. Ole-Edvin snakker seg varm når han kommer inn på dette, og det er tydelig at dette engasjerer og inspirerer han også i arbeidet i menigheten. Han sier at han opplever det som veldig meningsfullt å engasjere seg i folkekirken. Hvaler menighet ser han på som

en viktig samfunnsbyggende institusjon. Den har som oppgave å være et sted hvor mennesker kan møtes med sine levde liv. Slik vil menigheten fortsette å være sentral og viktig i lokalsamfunnet.

Han vil gjerne tydeliggjøre at folkekirken er for alle og ikke bare for de som møter jevnlig på gudstjenester, men også for de som primært er i kirken i forbindelse med livets overganger som ved dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelser, og i forbindelse med kriser i samfunnet. Dette er en posisjon og rolle kirken har hatt i hundrevis av år og som setter den i en særstilling, og som det er viktig å ta vare på og utvikle i takt med det samfunnet og de mennesker det skal tjene.

Ole-Edvin gleder seg til å jobbe videre i menighetsrådet. Han forteller at han i forrige periode var varamedlem og at han ved dette valget ble oppfordret til å stille som kandidat til ledervervet. Han er veldig glad for det nye

menighetsrådet, og opplever at det samler mange gode krefter som ønsker det beste for Hvaler menighet og lokalsamfunnet. Han ser det som viktig å styrke forbindelsen mellom de forskjellige utvalgene og menighetsrådet, slik at disse kan utfylle og styrke hverandre. Dette kan blant annet gjøres ved at utvalgene møter menighetsrådet regelmessig.

Jeg spør Ole-Edvin om han har mulighet for å dyrke andre interesser enn det vi allerede har snakket om. Han svarer at han er en seiler og at dette er en lidenskap han har hatt store deler av livet. Og la det være sagt klart og tydelig; han er ingen godværsseiler. Han trives best når vinden fyller seilene og når bølgene utfordrer både han og båten.

Redaksjonen ønsker Ole-Edvin lykke til i vervet som leder av Hvaler menighetsråd.

PÅSKENS SALME

VED: GRETHE HUMMEL

Påskan handler om håp midt i alt som er. Da Jesus døde og stod opp igjen fikk vi et håp om at lyset er sterkere enn mørket, at livet og kjærligheten overlever døden.

Derfor har jeg valgt denne forholdsvis nye salmen som årets påskesalme. En sang fra den keltiske tradisjonen, fra det kristne fellesskapet på den irske øya Iona. Med den kan vi synge håpet inn i våre liv, inn i verden. Synge for skaperverket og for fellesskapet. I påskan og i alle dager hele året kan vi holde håpet frem for oss selv og for hverandre som en protest mot mismot og fortvilelse.

«Kristus lever, vi gir stemme til en sang om håp på jord!»

I sin påskehilsen til Hamar bispedømme i 2016 skrev fungerende biskop, domprost Leif Jørn Hvidsten: «Denne salmen setter ord på det dyptgripende og altomfattende som finnes i påskebudskapet. Skaperverket, med all sin skjønnhet, strekker seg opp i glede med løftede hender og jublende lepper. For i og med første påskedag skjer det noe nytt; noe gjennomgripende annerledes; graven kunne ikke kneble Herren! Kjærligheten seiret, og livet vant. Jesus Kristus stod opp før dagen demret, og brakte håp til mennesker i generasjoner etter generasjoner. Vår erfaring med døden og det vonde fikk en helt ny dimensjon; døden hadde ikke lenger siste ordet. Livet vant, dets navn er Jesus!»

Salmen har en flott avslutning:

«Han er her og han vil skape liv der natt og mørke bor. Kristus lever, vi skal bære Herrens seierstegn på jord.»

Nå er det vi som kan bære Herrens seierstegn inn i våre hverdager. Gi hverandre tro på kjærligheten, på livet og lyset midt i alt som er.

Han sto opp før dagen demret (NoS 214)

T: John Bell, Graham Maule 1988

O: Sven Aasmundtveit 1999

M: John Bell 1988

*Han sto opp før dagen demret; dødens dype natt tok slutt.
Kristus lever, han har seiret; dødens mørke makt er brutt.
Sol og måne, jord og himmel, dyr og fugler, gress og trær;
alle ser og alle jubler: Han er oppstått, Gud er her.*

*Han sto opp for dem som brakte blomster til hans tause grav.
Han sto opp for sine venner, dem han elsket og holdt av.
Graven kunne ikke kneble ham som er Guds skaperord.
Kristus lever, vi gir stemme til en sang om håp på jord.*

*Han sto opp, hans venner fryktet jordens mørke, dødens natt.
Han sto opp da troen sviktet, da de trodde seg forlatt.
Fylt av mismot var vi alle til han delte vin og brød.
Kristus lever, vi skal leve, det er døden som er død!*

*Han sto opp før dagen demret; ut av natt brøt lyset fram.
Kristus lever, han har seiret; evig lever vi med ham.
Han er her og han vil skape liv der natt og mørke bor.
Kristus lever, vi skal bære Herrens seierstegn på jord.*

HVA ER SANNHET?

Ved begynnelsen av vår tidsregning, under rettergangen mot Jesus, rett før han ble korsfestet, stilte Pilatus dette spørsmålet til ham. Var det et retorisk spørsmål?

Et spørsmål hvor svaret var gitt på forhånd? Eller et spørsmål hvor det ikke var mulig å gi et konkret svar?

AV: OLE-EDVIN UTAKER, LEDER HVALER MENIGHETSÅRÅD

Vi kan ikke vite hva som rørte seg i Pilatus' hode der han stod foran folkemengden på langfredagen i Jerusalem, ved begynnelsen av vår tidsregning. Men, for Jesus var det åpenbart et spørsmål om liv eller død.

Hva er kriteriet for sannhet? Hva er det som gjør sannheten sann?

I det andre århundret før Jesus ble født, finner vi særlig to alternative retninger innenfor gresk-romersk filosofi som nettopp prøvde å gi et svar på dette spørsmålet. Begge disse retningene, etterkommere av den Greske antikken med Sokrates, Platon og Aristoteles, har hatt stor påvirkning på kristendommens forståelse av sannhet, helt fra sin spede begynnelse og fram til vår egen tid.

I den ene, Stoicismen, kjenner vi oss igjen i begrepet 'stoisk ro'. Stoikerne gjorde et skille mellom fornuft og følelser. De stilte opp ett kriterium for sannhet, nemlig at sannhet kun har med fornuft og rasjonell tenkning å gjøre. De avviste at følelser, eller andre sanseinntrykk hadde noen sannhetsverdi. Denne todelingen mellom *kropp* og *ånd*, hvor den såkalte *rene fornuft* ble prioritert på bekostning av følelser og sanseinntrykk, har vært seiglivet i vår vestlige kultur, ikke minst i religiøse sammenhenger.

Den andre, Epikureismen, etter den greske

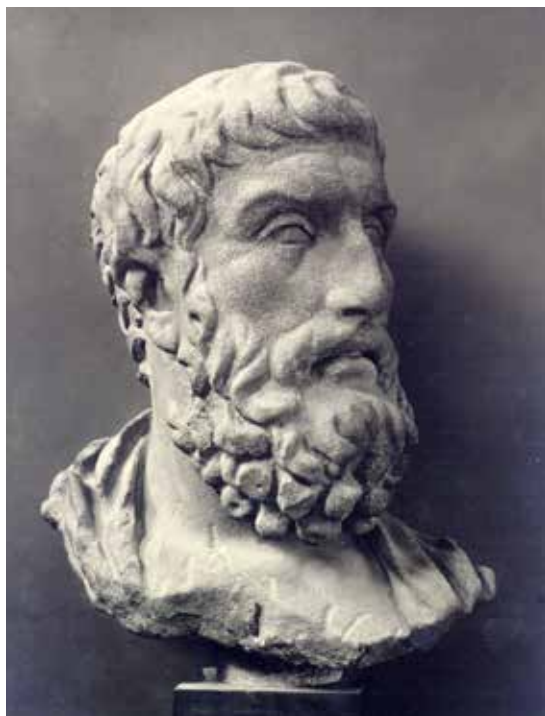
filosofen Epikur, var ikke enig med Stoikerne. De hevdet at sannhet ikke kunne begrenses til fornuften alene. Epikureerne satte derfor opp andre kriterier for sannhet. Mens Stoikerne sverget til den rasjonelle fornuft, la Epikureerne mer vekt på sanseinntrykk, fantasi, kreativitet, følelser og det vi alle bærer med oss i vår erfarte bagasje av levd liv. De kalte sitt perspektiv for *himmel-sendt*.

Stoikerne hadde lite til overs for Epikureernes, i deres øyne, skandaløse forståelse av hva sannhet er.

For Stoikerne var sannhet utledet av en *tvungende rasjonell* nødvendighet. En prosess som kommer *ovenfra-og-ned*. De hevdet at subjektive menneskelige erfaringer måtte pakkes vekk, fordi opplevd liv hadde ikke noen gyldighet når sannheten, under dekke av *Nødvendigheten*, banket på døren.

Dette protesterte Epikureerne imot. For dem handlet sannheten om en vei som gikk *nedenfra-og-opp*. Den var verken absolutt eller tvungende nødvendig, men tålte tvil, spørsmål og et åpent sinn.

I religiøs forstand holdt Stoikerne fast ved en rasjonell og absolutt sannhet, mens Epikureerne la vekt på en forståelse som ga avkall på det

Filosofen Epikur

absolutte, til fordel for det betingede, eksistensielle, feilbarlige og dypt menneskelige.

Begge har satt et stort fotavtrykk på vår forståelse av Gud og hva tro, og praksis handler om i vår vestlige kultur. Kanskje mest Stoikerne.

Det var denne tankeverden - den gresk-romerske - som møtte Paulus da han gikk ut for å gjøre Abraham, Isak og Jakobs Gud, og evangeliet om Jesus Kristus forståelig i den gresk-romerske verden. Det vil si vår verden.

Kanskje dette var bakteppet for Pilatus' spørsmål: «Hva er sannhet?»

Forestill deg at du står der på langfredagen, midt i folkemengden foran Pilatus, for mer enn 2 000 år siden. Hva ville du ha svart ham?

God påske!

Foto: Mari Ihlebæk

Velkommen
til utstilling i
Kunstgaten på
Hvaler rådhus!

Man - fre kl. 9 - 15
Lør - søn kl. 12 - 15

Grafikk i Østfold

2. mars – 28. april 2024

EN TID FOR Å SÅ

FOTO: BARBRO TH. BJØRCK

Som det står i Forkynneren; alt har sin tid. Akkurat nå er vi så heldige at årets beste tid ligger foran oss. Tiden da alt våkner til liv etter vinterens kalde favntak. Is og frost må vike for solas krefter. Sakte varmes jordsmonnet opp, og en vakker dag ser du gåsunger på en seljegen. Neste dag titter en bustete liten hestehov fram, og i lia dekker blåveisen bakken i sin fioleblå farge.

Visste du forresten at blåveis ikke bør plukkes? Den formerer seg ved å bøye blomstene mot bakken når frøene er dannet. På frøet er det et næringsrikt vedheng som maur er glade i. Maur får tak i frøene og drar de med seg mot tua. Maur spiser vedhenget, men ikke frøene, og slik fornyes plantene. Her på Hvaler er det fremdeles mye blåveis å se på våren, så det er rart å tenke på at blåveisen er på vikende front, men arten er i sterk tilbakegang, og det anbefales at den får stå i fred. Tidligere trodde man forresten at å spise de første blåveisblomstene som kom, skulle ha en magisk effekt, blant annet ved at den beskyttet mot huggormbitt. En annen artig detalj ved blåveisen er det vitenskapelige navnet, *Hepatica nobilis*, som betyr "edel leverurt" og viser til den viktigste medisinske bruken av planten i tidligere tider. Urten var en del brukt i folkemedisinen, særlig til behandling av sykdommer i lever og galleblære. Dette er antakelig fordi bladene i form og farge ligner på leveren. Logikken var enkel, likner bladene på en lever, kan sikkert planten være god å spise for leveren (likt leger likt, signaturlæren).

Etter blåveisens blomstring er det ikke så mange enkeltting vi klarer å skille ut fra vårens sprut av krefter, men hvitveisen og museøra på bjørka klarer vi. Deretter veller fargene fram, fra busker

og trær, fra jorda og fjellsprekke. Fuglene er tilbake og livet begynner på en måte litt på nytt hver vår. Det durrer en forventning i lufta, det lukter annerledes, himmelen er blåere, havet mer drømmende og innbydende og fiskemåkene sloss om det beste stedet å bygge rede på. Antakelig er det det samme paret som havner i gradrenna på taket vårt hvert år, selv om vi helst ikke vil ha dem der. Ikke fordi at vi ikke liker fiskemåker, men fordi det er så skummelt når ungene skal ned fra taket. Foreldrene roper til fugleungene og vil ha dem ned, og ungene hopper, men fly kan de jo ikke, så de deiser i stenflisene med et klask. De skjønner ikke at de bør hoppe ned på madrassen vi legger ut, sukk. Men dette er senere på sommeren.

Våren er rett og slett et under, eller en serie undre å følge med på. Selv blir jeg like forundret hvert år, når fargene kommer tilbake. Tenk at vi klarte å karre oss igjennom enda en vinter, med grå trær, grå himmel og grått hav. Med dager fulle av kulde, mørke, snø, is og holke, som når vi står i det fungerer på sitt vis, men når det endelig er over, virker det helt uforståelig at vi holdt ut.

Endelig kan jeg igjen finne fram frøposer og såjord og tilbringe deilige, lyse ettermiddager i drivhuset som sola har varmet opp. Endelig kan jeg stikke fingrene i jorda og bakenden i været å luke og rydde etter vinteren og gjøre klar til potetsetting. Ja, poteter settes nemlig, de sås ikke. De settes i pene, rette render med ca. en støvel i størrelse 42 mellom seg. Over seg får de en dyne av hjemmelaget kompost, tang og jord. Ved hjelp av passe med regn og sol, skjer det ting der nede i mørket, og en dag dukker potetriset opp av jorda. I løpet av noen sommeruker kan vi grefte opp egne poteter, uten tilsatt gift eller kunstgjødsel. Nok et under, skapt av naturen selv, likevel kan man få inntrykk av at menneskene tror at natur er noe vakkert vi trenger å ha å se på. Sannheten er at vi mennesker er og blir avhengige av naturen, uten en frisk natur, ingen mat og ingen mennesker.

Potetene blir dessuten ekstra gode med litt nystekt makrell ved siden av seg, lykke!

Påske er også en del av våren.

Påskeuka, lang som et vondt år. Mytiske og dramatiske dager med hele spekteret av den menneskelige natur. Fest og forventning, fellesskap og måltid, svik og unnfalhet som fører til tortur og drap, men det stopper heldigvis ikke der. Livet begynner på nytt i påskens historie også, og menneskene får en ny sjanse. Det er opp til oss å ta vare på den.

Alt har sin tid, og en tid er det satt for alt det som skjer under himmelen. Det er en tid til å fødes og en tid til å dø, en tid til å plante og en tid til å rykke opp det som er plantet, en tid til å drepe og en tid til å lege, en tid til å rive ned og en tid til å bygge opp, en tid til å gråte og en tid til å le, en tid til å klage og en tid til å danse, en tid til å kaste bort steiner og en tid til å samle steiner, en tid til å ta i favn og en tid til å holde seg fra favntak, en tid til å søke og en tid til å tape, en tid til å gjemme og en tid til å kaste, en tid til å rive i stykker og en tid til å sy sammen, en tid til å tie og en tid til å tale, en tid til å elske og en tid til å hate, en tid til krig og en tid til fred.

Forkynneren 3:1-8

Mormor ønsker dere en god og fredelig påskehelg og en fantastisk vår.

SPJÆRØY KIRKE STENGES FRA 2. APRIL TIL 8. JUNI

AV: OLE-EDVIN UTAKER, LEDER AV MENIGHETSRÅDET OG BYGNINGSUTVALGET FOTO: JAN HEIER

I denne perioden vil Spjørøy kirke være stengt på grunn av utvendige arbeider for rehabilitering av tak, vinduer og tårn. Rehabiliteringen er helt nødvendig for å sikre kirken mot lekkasjer og sikkerhet i bruk. Disse arbeidene er av en slik art at det ikke vil være forsvarlig å holde kirken åpen mens arbeidene pågår.

Hovedtaket ble siste gang rehabilitert i 1980. Etter 44 år er det behov for å tekke om hele taket med nytt undertak og ny takstein. Ved siste rehabilitering ble det lagt en rød-brun betongtaksten. Denne vil bli byttet ut med dansk vingeteglsten i rød farge. Den er i form og utseende nærmest den gamle taksteinen som kirken hadde opprinnelig. På tårnet skal det legges ny puss på teglbuene og ny

fugemørtel i granittmurverket. Gesimser, noen vinduer, beslag og takrenner må også utbedres.

Kommunen har bevilget nødvendig finansiering og Biskopen har godkjent arbeidene.

I perioden hvor kirken er stengt vil alle gudstjenester foregå i Hvaler kirke, bortsett fra to gudstjenester den 7. april og 5. mai som vil foregå på Vesterøy bedehus.

Begravelser (seremonier) vil foregå i Hvaler kirke, mens jordfestelsen vil kunne skje på Spjørøy kirkegård.

Annen aktivitet vil også kunne foregå i Hvaler kirke og på Kirkens hus. Nærmere informasjon vil bli gitt.

PÅSKEN 2024

I TEKST OG BILDER

Foto: Lill Kjølholt

PALMESØNDAG

Mens Jesus var i Betania, hjemme hos Simon den spedalske, kom det en kvinne bort til ham med en alabastkrukke med kostbar salve. Den helte hun ut over hodet hans mens han lå til bords. Disiplene så det og ble forarget. «Hva skal denne sløsing være godt for?» sa de. «Salven kunne vært solgt for en stor sum og pengene gitt til hjelp for de fattige.» Men Jesus merket det og sa til dem: «Hvorfor plager dere henne? Hun har gjort en god gjerning

mot meg. De fattige har dere alltid hos dere, men meg har dere ikke alltid. Da hun helte denne salven ut over kroppen min, salvet hun meg til min gravferd. Sannelig, jeg sier dere: Overalt i verden hvor dette evangeliet blir forkynt, skal også det hun gjorde, fortelles til minne om henne.»

Matteus 26,6-13

Tegnet av Gustav Dore i 1870

SKJÆRTORSDAG

Da tiden var inne, tok Jesus plass ved bordet sammen med apostlene. Og han sa til dem: *«Jeg har lengtet inderlig etter å spise dette påskemåltidet med dere før jeg skal lide. For jeg sier dere: Aldri mer skal jeg spise påskemåltidet før det er blitt fullendt i Guds rike.»* Så tok han et beger, ba takkebønnen og sa: *«Ta dette og del det mellom dere. For jeg sier dere: Fra nå av skal jeg aldri mer drikke av vintreets frukt før Guds rike er kommet.»* Så tok han et brød, takket og brøt det, ga dem og sa: *«Dette er min kropp, som gis for dere. Gjør dette til minne om meg.»* På samme måte tok han begeret etter måltidet og sa: *«Dette begeret er den nye pakt i mitt blod, som blir utøst for dere. Men se: Han som forråder meg, har hånden her på bordet sammen med meg. For Menneskesønnen går bort,*

slik det er bestemt. Men ve det mennesket som forråder ham!» Da begynte de å trette om hvem av dem det kunne være som skulle gjøre dette.

Lukas 22,14-23

Malt av Miguel Angel

LANGFREDAG

Det var ved den tredje time de korsfestet ham. Innskriften med anklagen mot ham lød: *«Jødenes konge»*.

Sammen med ham korsfestet de to røvere, en på høyre og en på venstre side av ham. Og det skriftordet ble oppfylt som sier: Han ble regnet blant lovbrytere. De som gikk forbi, ristet på hodet og spottet ham: *«Se nå, du som river ned tempelet og bygger det opp igjen på tre dager! Frels deg selv og stig ned fra korset!»* På samme måte hånte også overprestene og de skriftlærde ham og sa til hverandre: *«Andre har han frelst, men seg selv kan han ikke frelse! La nå Messias, Israels konge, stige ned fra korset, så vi kan se og tro!»* Også de som var korsfestet sammen med ham, hånte ham. Da den

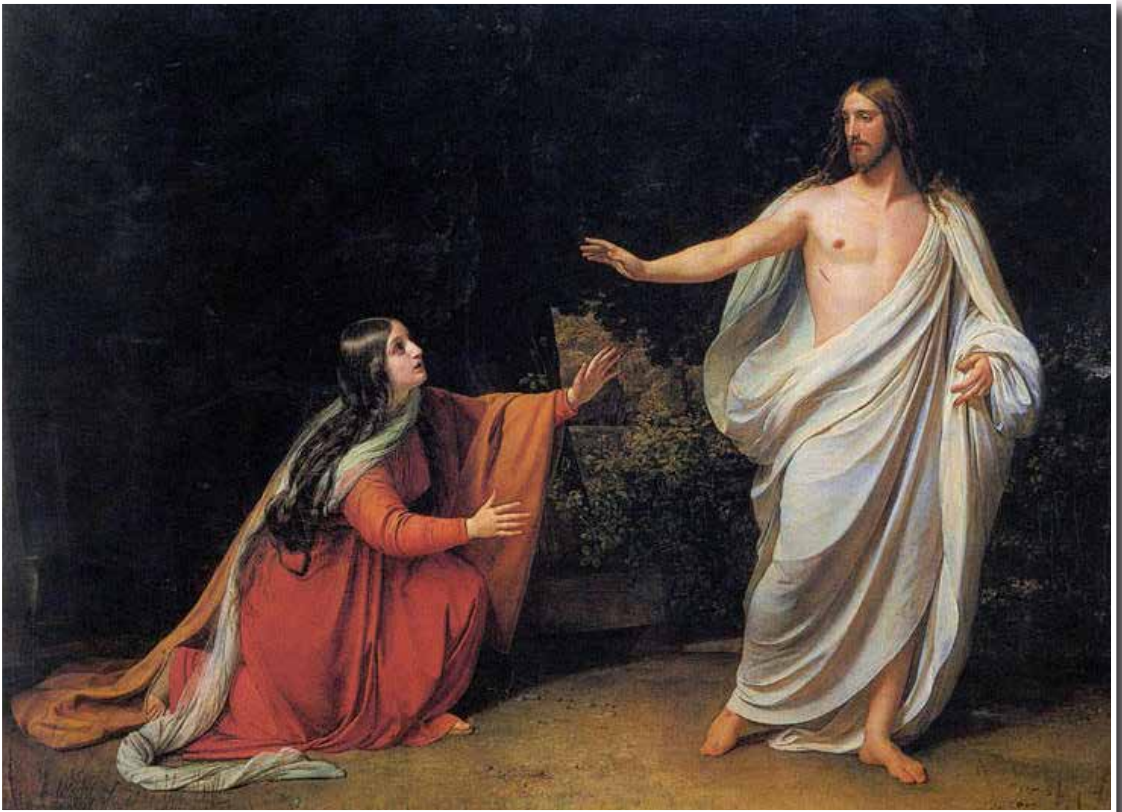
sjette time kom, falt det et mørke over hele landet helt til den niende time. Og ved den niende time ropte Jesus med høy røst:

« Eloï, Eloï, lemá sabaktáni?»

Det betyr: *«Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?»* Noen av dem som sto der, hørte det og sa: *«Hør, han roper på Elia.»* Da løp en bort og fylte en svamp med vineddik, satte den på en stang og ville gi ham å drikke. Han sa: *«Vent, la oss se om Elia kommer for å ta ham ned.»* Men Jesus ropte høyt og utåndet.

Markus 15,25-37

PÅSKEMORGEN

Da sabbaten var over og det begynte å lysne den første dagen i uken, kom Maria Magdalena og den andre Maria for å se til graven. Med ett ble det et kraftig jordskjelv, for en Herrens engel steg ned fra himmelen, gikk fram og rullet steinen til side og satte seg på den. Han var som et lyn å se til, og drakten var hvit som snø. Vaktene skalv av redsel da de så ham, og de ble liggende som døde. Men engelen tok til orde og sa til kvinnene: «Frykt ikke! Jeg vet at dere leter etter Jesus, den korsfestede. Han er ikke her, han er stått opp, slik som han sa. Kom og se stedet hvor han lå! Skynd dere av sted og si til disiplene hans: 'Han er stått opp fra de døde, og han går i forveien for dere til Galilea; der skal dere få se ham.' – Nå har jeg sagt dere det.»

Da skyndte de seg bort fra graven, redde, men jublende glade, og de løp for å fortelle det til disiplene. Og se, Jesus kom mot dem og sa: «Vær hilset!» De gikk fram og omfavnet føttene hans og tilba ham. Jesus sa til dem: «Frykt ikke! Gå og si til mine brødre at de skal dra til Galilea. Der skal de se meg.»

Matt 28,1-10

Familiedag på palmesøndag

HVALER KIRKE SØNDAG 24. MARS KL. 11

- familiegudstjeneste
- besøk av tårnagenter
- dukken Petronella forteller
- kirkecaffe
- aktivitetsløype
- påskeposer til barna
- Stjernekorset

DEN NORSKE KIRKE
Hvaler menighet

DET FININNSTILTE UNIVERS

TEKST: ØYSTEIN SPILLING, TIDLIGERE SOGNEPREST I HVALER

Vi tenker gjerne på universets begynnelse som en eksplosjon. Det vi kaller The Big Bang. Kanskje vi heller skal snakke om Det Store Smellet – som er en direkte oversettelse. For bildet av en dynamittladning som eksploderer, river ting i stykker og slynger det til alle kanter, er ganske misvisende. Ingen bomber eller granater i Ukraina skaper noe godt. Men Det Store Smellet gjorde det.

De lærde sier: Big Bang er starten på et verdensrom som utvider seg fra et ufattelig lite punkt med uendelig masse og uendelig høy temperatur. Og denne utvidelsen pågår fortsatt. Det er da heller ikke noe kaos som oppstår, men et velordnet univers. Vi ser glimt av det hver vinternatt når vi betrakter Melkeveien med myriader av stjerner og galakser.

Midt i det golde universet befinner den blå planeten Tellus seg. Moder Jord. Som en oase i et endeløst ørkenlandskap. Hvordan ble livet mulig på denne kloden? Forskere har forundret seg over hvor mange fysiske betingelser som må oppfylles for at livet slik vi kjenner det på Jorden skal kunne eksistere. En serie fininnstillinger må være til stede med stor presisjon – bare innenfor vårt solsystem.

Jordas avstand fra sola er påfallende perfekt. Var den større, ville vi forgå av kulde, var den mindre, ville vi forgå av varme.

Avstanden til månen er påfallende gunstig. Hadde den vært mindre, ville forskjellen på flo og fjære føre til oversvømmelser av dimensjoner. Var den større, ville havvannet stagnere og gi ugunstige betingelser for livet i havet.

Jorden roterer med en påfallende gunstig hastighet. Hadde en rotert langsommere, ville temperaturforskjellen mellom dag og natt blitt mye større. Hadde den rotert raskere, ville vindstyrken blitt ødeleggende.

Sammenlignet med andre planeter i vårt solsystem, er jordens bane mer sirkulær. Hadde den vært mer elliptisk, ville avstanden til solen ha variert på en måte som ville ha vært ugunstig og kanskje umuliggjort våre leveforhold.

Fysikere har funnet ut: Hvis den kraften som holder atomkjerner sammen hadde vært litt sterkere, ville universet like etter Big Bang ha bestått av bare helium i stedet for en blanding av helium og hydrogen, og uten hydrogen ville vi ikke hatt vann.

Hadde den vært litt svakere, ville heller ikke den viktigste kjernereaksjonen som produserer energi i stjerner ha vært mulig. I begge tilfeller hadde organisk liv vært utenkelig. Minimale marginer fører til liv og frodighet i stedet for øde goldhet.

Fysiker og kosmolog Paul Davis skriver: Sannsynligheten for at fininnstillingene i universet kan ha blitt til ved en tilfeldighet er like stor som sannsynligheten for at du ved å slå mynt og krone kan få kron 400 ganger etter hverandre.

Dette er ikke noe gudsbevis. Men likevel tankevekkende. Det kan virke som om Noen ville oss. En ufattelig skaperkraft. En genial kosmisk arkitekt. Skjult, men kanskje virkelig likevel.

ALDERSDATERING AV HVALER KIRKE

Hvaler kirke er en av 41 bevarte steinkirker fra middelalderen i det gamle Viken fylke, og er den eneste middelalderkirken i fylket som ligger på en øy. Plasseringen på Kirkøy viser at kirken opprinnelig henvendte seg mot sjøen og Ørekroken, som var en viktig havn i eldre tid.

AV: JAN OLAV AARFLOT - FOR PROSJEKTGRUPPA FOTO: EINAR MORLAND

Ingen av de tidlige antikvarene som arbeidet med Norges bygninger fra middelalderen var klar over Hvaler kirke, og det var først da Nicolay Nicolaysen besøkte kirken i 1884 at den ble identifisert som en steinkirke fra middelalderen.

Under kirken ble det i forbindelse med utgrav-

ninger på 1950-tallet funnet steinfundamenter og tufter etter eldre bebyggelse. I grunnen ble det også funnet trekull som ble datert til romertid, som vil si fra år 60 f.Kr. til 130 e.Kr. Dateringene fra 1950-tallet har vært omdiskutert, men de viser uansett at det har vært aktivitet i området der Hvaler kirke ligger i svært lang tid.

3D-scanningen ble utført av Bjørg Agasøster og Kjartan Hauglid fra NIKU

ARKIVSTUDIER OG HISTORIKK

Hvaler kirkelige fellesråd har inngått avtale med NIKU, og vil i 2024 samarbeide med Nasjonallaboratoriene for datering ved NTNU Vitenskapsmuseet i Trondheim og Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) om en ny datering av Hvaler kirke.

NIKU har siden september 2022 arbeidet med å kartlegge kildene til Hvaler kirkes historie. I løpet av prosjektperioden er relevant arkivmateriale i Riksarkivet, Statsarkivet, Riksantikvarens arkiv, Nasjonalbibliotekets spesialsamlinger, Kulturhistorisk museum og i NTNU Vitenskapsmuseet gjennomgått.

Det finnes ingen skriftlige opplysninger om kirkebygningen fra middelalderen. Hvaler kirke, eller «Hwala kirkiu» ser ut til først å være omtalt i et testamente fra 1427. Kirkeregnskapene fra 1600-tallet er de eldste skriftlige kildene som omhandler kirkebygningen. En av de eldste opplysningene om endringer av bygningen er fra 1638 da skipets sørportal ble reparert. Fra slutten av 1600-tallet er det bevart flere besiktigelser hvor det blir påpekt at kirkens vestmur «staar paa fald», og 27. mai 1688 står det at en del av skipets sydvestre hjørne har rast ut.

UNDERSØKELSE AV BEVART TREMATERIALE MED DENDROKRONOLOGISK METODE

Hvaler kirke ser ikke ut til å noen gang ha brent, og mye treverk er bevart i murverket. Deler av den opprinnelige takkonstruksjonen er også bevart, innmurt i skipets østgavl. En bevart stikkbjelke i Hvaler kirke er utformet som en løve eller et dragehode. Utskærne innvendige bjelkeender er kjent fra middelalderkirker i Trøndelag og på Vestlandet, men Hvaler kirke har det eneste bevarte eksempelet på Østlandet og også det eneste norske eksempelet på en utvendig dekorert stikkbjelke.

3D-SCANNING OG NYE OPPMÅLINGSTEGNINGER

Hvaler kirke ble oppmålt i 1889 og 1929 men har aldri vært tilfredsstillende oppmålt etter

moderne standarder. 12. og 13. februar ble kirkebygningen 3D-skannet innvendig og utvendig. 3D-skanningen vil danne grunnlag for nye og svært presise oppmålingstegninger som vil være et viktig grunnlagsmateriale for det videre arbeidet med uttak av prøver og datering av kirken.

Under kirkegulvet ble det funnet et gammelt ildsted

PROSJEKTGRUPPEN

Hvaler kirkelige fellesråd har oppnevnt en prosjektgruppe som skal følge opp det videre arbeidet i samarbeid med NIKU. Arbeidsgruppen har fem medlemmer:

Jan Olav Aarflot, leder av prosjektgruppen
Ragnar Bjørck, redaktør i menighetsbladet
Ingrid Dean, tidligere kirkeverge i Hvaler sokn
Einar Morland, tidligere leder av Hvaler menighetsråd
Monika Olsen, medlem i Hvaler menighetsråd

DOKUMENTASJON AV ARBEIDET

Hvaler kirkelige fellesråd samarbeider med Vista Borealis ved, blant andre, Trond Lockertsen. Vista Borealis har påtatt seg å følge – og dokumentere med videoopptak – delprosjekter i samarbeid med prosjektgruppen og NIKU. I utgangspunktet ønsker Vista Borealis å lage en dokumentarfilm basert på totalprosjektet og Hvaler kirkes historie, hvis konklusjoner som foreligger etter fullføring av NIKUs delprosjekter tilsier det. Det kan tenkes forskjellige versjoner av filmen, både for TV visninger og til bruk i skolen.

DEN FØRSTE OPPMÅLINGEN AV KIRKEN

KILDE: NORSK KUNSTNERLEKSIKON

Det kan se ut som om at Hvaler kirke har vært en godt bevart hemmelighet i lang tid. Norske myndigheter visste riktignok at det var en kirke på Hvaler, men at det var en av landets eldste, godt bevarte middelalderkirker i sten, var lite kjent.

Biskop Eysteins jordebok fra 1397 er det eldste dokumentet vi kjenner der Hvaler kirke er nevnt. Jordeboka var en oversikt over gårdene og eiendommene som kirken eide, og det var biskopens ansvar å holde styr på dette. Brimnes blir nevnt, likeledes Brekke, Stavsengen, Rove, Herføl, Papper, Skjelsbo, Spjær, Li og Kile. Dessuten flere gårdsparter utenbygds, blant annet Klette i Tanum. Deretter er det lite informasjon å finne om kirken i nesten 500 år.

En varm augustdag i 1884 kom en ukjent mann i land på Skjærhalden fra dampskipet Horten. Han spaserte langsomt opp gjennom Prestegårdsskogen og stoppet på plassen ved prestegården. Mannen var arkeolog og statsarkivar Nickolay Nickolaysen. Han kom fra Kristiania og hans jobb var å registrere alle kirkene i Smålenenes amt denne sommeren. Hvaler kirke var den siste han hadde igjen å inspisere. Han trodde han kom til en trekirke fra 1700-tallet, og ble svært overrasket da han så den store stenkirken ruve på kirkegården. Han tok med seg sine papirer og vandret videre til prestegården, hvor han møtte sogneprest Davidsen. Etter et

par dager reiste han tilbake til Kristiania med et lengere referat om Hvaler kirke.

I 1888 bestemte de ansvarlige Norske kirkemyndigheter at Hvaler kirke skulle måles opp og tegnes. Trønderen Henrik Mathiesen ble satt på jobben. Han var Norges mest profilerte kulturminneverntegner på den tiden, og tilknyttet Universitetets samlinger som illustratør. Fotografiet var ennå ikke vanlig. Mathiesen hadde lang erfaring med å tegne gamle bygg og kirker, blant annet Nidarosdomen. Han dro til Hvaler våren 1889 og bodde på prestegården i de dagene jobben varte.

Henrik Mathiesen med datter. Foto NTNU

Hvaler menighet har kopier av hans tegninger av kirken, og de er utrolig fine. I forbindelse med vårt prosjekt om å aldersbestemme kirken, har Hvaler menighet fått lov til å bruke tegningen av kirken kommersielt.

Alle bøker, notater og tegninger som Mathiesen har produsert, er lagret på universitetsbiblioteket til NTNU. De utgjør ikke mindre enn 17 hyllemeter.

Henrik Mathiesen døde i 1927.

HVALER KIRKE, NORGES ELDSTE?

I så fall må historien om kristningen av Norge skrives om! Mye kan tyde på det, ifølge Kjartan Hauglid som er forsker hos NIKU (Norsk institutt for kulturminneforskning).

Vi ønsker å få et konkret svar:
NÅR BLE KIRKEN VÅR EGENTLIG BYGGET?

Nettopp NIKU er engasjert, og skal blant annet 3D-scanne og gjøre dendrokronologisk datering.

VIL DU BIDRA TIL DETTE SPENNENDE ARBEIDET?

Bidrag kan gis på

VIPPS nummer: **777132** eller
bankkontonummer: **1506.84.40901**

DITT BIDRAG ER VIKTIG

Dessverre er slikt arbeid kostbart, og vi samler nå inn penger for å kunne gjennomføre.

Alle bidrag er like viktige. Gir du 1000 kr eller mer, får du en kopi av tegningen på denne siden.

Vi har 100 nummerte eksemplarer av tegningen fra 1889, tegnet av kirke-tegner Henrik Mathiesen. *Se mer omtale side 24!*

Kvalifiserer du til en tegning? Ta kontakt med Ragnar. Telefonnummer 970 62 029.

Rettighetene til tegningen tilhører NTNU, og den kan ikke uten videre kopieres.

Kopiene er skrevet ut på Møklegaard Print Shop AS, Rolvsøy.

Tegningen leveres på et tykt papir uten passepartout og ramme, men ønsker du det, får du en kjempefin pris, kun 500 kr av rammemaker André Zaborowski, Asmaløy. Telefonnummer 934 03 120.

KLOKKESPILL I FREDRIKSTAD BY

*Skal du se klokkespillet og nyte
utsikten hit må du ta fatt på 143
trappetrinn.....*

Det var mørk og kjølig desemberkveld. Lyslenker hang i trærne. Utstillingsvinduene var julepyntet. Snø i lufta og slaps på fortauene, og ganske folketomt i gatene. Så plutselig lød vakre, kjente juletoner fra Rådhusets klokkespill, sangen Maria Wiegenlied (Marias vuggevise) av Max Reger, var det vel. Så vakker klang! Byen ble på en måte satt enda mer i julestemning med disse tonene.

Dette førte til at jeg tok kontakt med domkantor Dan René Dahl og kulturutvikler Åshild van Nuys for å få litt mer kunnskap om klokkespillet i Fredrikstad by.

-Klokkespill er et utendørs musikkinstrument publikum bare hører, men ikke ser. Det er noe magisk med å høre klokketoner uten å se hvor de kommer fra. Klangen blander seg med alle andre bylyder.

-Klokkespill er et stort instrument, verdens tyngste faktisk. I Fredrikstad rådhus består klokkespillet av 38 klokker i forskjellige størrelser som veier mellom 11 og 640 kg. De spenner over tre oktaver. Støpegodset består av 80 prosent kobber og 20 prosent tinn, en blanding som gir den beste klangen. Det er Olsen Nauens Klokkestøperi AS utenfor Tønsberg som har støpt, stemt og montert klokkespillet. Det kom på plass i rådhusårnet i 2014, og den offisielle innvielsen fant sted i forbindelse med julegateåpningen 20. november samme år. Klokkenist Vegar Sandholt fra Eidsvoll spilte konsert. Klokkespillet har altså 10-årsjubileum i år. Jubileet skal markeres til høsten på samme dato som innvielsen. Planleggingen er i gang.

-Norges eldste klokkespill står i Stavanger domkirke og er fra 1922. Etter den tid har flere

Klokkene

klokkespill kommet til; i Oslo domkirke, Oslo rådhus og Nidarosdomen for bare å nevne noen få. De historiske røttene fra Europa strekker seg flere hundre år tilbake.

-Hver dag fra kl. 08.00-22.00 lyder timeslagene utover byen vår. Lørdager og søndager fra kl. 09.00. Timeslagene innledes med et voorslag/førslag, noe som er tradisjon i andre land og som ble anbefalt av klokkenist Vegar Sandholt. Han har arrangert et kort sitat fra «Måne og sol», Egil Hovlands mest kjente salme, som voorslag/førslag. Det er valgt et voorslag/førslag med fire klokker/toner, slik man gjorde i klokkespillets tidligste tider og som fortsatt gjøres flere steder i verden. Hver tredje time, fra kl. 09.00, 12.00, 15.00, 18.00 og 21.00 spilles en litt lengre melodi, kalt ritornell. Hos oss i Fredrikstad er «Måne og sol» fast innslag daglig kl. 12.00.

- Spilleprogrammet varieres med ca. 10 spillelister i året. Vi følger primstaven, (vinter 14.10-13.04.

Klokkespillet

og sommer 14.04-13.10.), noe som er en tradisjon når det gjelder klokkespill og som Vegar Sandholt forso at vi også burde følge. I programkomiteen diskuterer vi oss fram til hva vi skal presentere for publikum. Vi velger temaer som passer til årstiden og til arrangementer som planlegges. I forbindelse med The Tall Ships Races i fjor sommer fulgte vi opp med maritim musikk. Salmen «Tårnhøye bølger» av Hovland var representert, likeså et tema fra «Kaptein Sabeltann». Et stort spenn i musikkvalget med andre ord. Egne spillelister utarbeides for advent, jul, samenes nasjonaldag 6. februar, den stille uke, påske, pinse, 17. mai og 12. september som er Fredrikstads bursdag. Det kan også være andre helt spesielle anledninger som markeres. Nylig spilte vi melodier av Lillebjørn Nilsen i anledning hans bortgang. Publikum fikk høre både «Tanta til Beate» og «Barn av regnbuen». Akkurat nå hylles komponistene Egil Hovland (100 år), med «Måne og sol», Edvard Fliflth

Bræin (100 år) med «Ut mot havet», Johannes Hanssen (150 år) med tema fra Valdresmarsjen og Christoph E.F. Weyse (250 år) med «Alltid freidig når du går».

-Programkomiteens oppgave er tredelt, kan vi si. Vi vil presentere «lyden av Fredrikstad». Vi ønsker å markere det som skjer i musikkverdenen både lokalt og i et større perspektiv. Klokkespillet skal også gi lyd til det som skjer i verden. Hver onsdag kl. 18 spilles «Give peace a chance» av John Lennon, siden fredsmarsjen i Fredrikstad starter kl. 18. Å samarbeide tett med andre kulturinstanser er viktig og nødvendig. Vi velger musikk fra et bredt repertoar som betyr noe for publikum i alle aldersgrupper. Folk liker kjente melodier. Vi har også mulighet til å presentere musikk som kanskje ikke er så godt kjent, men som kan være med på å vekke nysgjerrighet. Vi er opptatt av fornying. Ved flere anledninger har vi arrangert publikumskonkurranser. Da kommer

Dan René Dahl, domorganist, Fredrikstad domkirke.

det alltid mange fine og morsomme forslag. Det er jo veldig gøy at folk kan være med og påvirke og sende inn sine favoritter. Komiteen er åpen for nesten alt, men hip-hop fungerer dårlig. Jazz og pop med kompliserte rytmer er heller ikke særlig egnet. Musikken kan ikke være for rask. Da vil tonene lett flyte i hverandre. Enstemmig og tostemmig musikk fungerer fint. Gode tradisjoner når det gjelder musikkvalg skal beholdes, det er noe vi er enige om. Viktigst av alt er at melodiene er fine å høre fra klokkene. De skal bidra til å skape god stemning i byen og være et felles lydbilde.

-Tonene som klinger over Fredrikstad fra rådhus-tårnet er forhåndsprogrammert. Det er Vegar Sandholt som arrangerer og programmerer all musikk som skal brukes, så vi får ferdige lydfiler fra ham. Moderne klokkespill er datastyrt, men automatikken kan kobles fra i forbindelse med konserter. Da sitter utøveren som skal betjene klokkespillet på et lite kontor en etasje under klokkene, et godt stykke unna publikum, og spiller på et keyboard som er koblet til klokkene. Umiddelbar respons fra publikum etter en opptreden blir litt vanskelig! Det hender at folk i ettertid kommer og forteller at melodier har betydd noe.

-Hørbar radius varierer med vær og vind. Vi tar selvsagt hensyn til innbyggerne og demper ned litt utover kvelden.

I forbindelse med FFK`s opprykk til Tippeligaen i fjor, spilte Trosvik veterankorps FFK-sangen i Nygårdsgata, avløst av klokkespillet med Dan René Dahl ved tangentene, som fulgte opp med samme sang. Det betyr jo at klokkespillet repertoar knytter bånd til nåtiden og det som rører seg i byen!

Neste gang du er i Fredrikstad, så stopp opp, lytt og få med deg tonene fra klokkespillet!

Tonene setter en ekstra spiss på tilværelsen.

Ellen

Åshild van Nuys (kulturutvikler i Fredrikstad kommune)

KLOKKESPILLKOMITEENS MEDLEMMER:

Vegar Sandholt
(klokkenist som arrangerer og programmerer all musikk)

Åshild van Nuys
(kulturutvikler i Fredrikstad kommune)

Dan René Dahl
(domkantor)

Jørgen Søderberg Jansen
(kinosjef)

Vigdis Kristiansen
(leder for musikk, kulturskolen i Fredrikstad)

KULTURUTVALGET I HVALER MENIGHET

KILDE: TORE HENRIK MEBERG-HANSEN

Bluesbandet Miss Blue hadde en strålende konsert i Hvaler kirke sommeren 2023. Bandet tok oss fremmøtte med på en historisk reise gjennom bluesens verden, fortalt gjennom kvinnenes røst. Den kvelden fikk vi et møte med en genre som ikke er like vanlig å møte på i en kirkelig sammenheng, men jeg kan love at det ble et levende musikalsk møte med svingende blues, og en rekke sterke historier om mennesker som ikke rent sjelden stod i en sterk livskamp. Bluesens sårbare toner formidlet dette på sitt særegene vis. Mer av slike konserter og menneskemøter i et rom

som har hørt mange slike historier før gjennom sine 1000 år. Blues og middelalderkirke er en fin kombinasjon, og Hvaler kirke bar det hele godt.

Mer av slikt! Kulturutvalget i Hvaler menighet ønsker å utfordre kreativitet og oppfinnsomhet, og «der det er hjerterom er det husrom», er det jo et ordtak som heter. Ved starten av dette året var det et mangfold av innslag fra både profesjonelle og «semi-profesjonelle» og det ble avholdt konsert til inntekt for nytt flygel i Spjørøy kirke. Hele 42000 kroner står det nå på konto, og flere konserter skal

Miss Blue band. Foto: Dag Haugerstøen

Ole Paus i Hvaler kirke

det bli utover. Ikke at kulturutvalget skal ta æren for at denne konserten kom i stand, men konserten var et resultatet av en ad-hoc sammensatt gruppe, og noen tok initiativ og kalte sammen til konsert. Mer av slikt! I dag virker ikke alle tangentene på det gamle flygelet, og som pianist må man derfor velge pianomusikk med omhu når det skal spilles.

Vi som utgjør kulturutvalget i denne perioden er: Inger Lise Ottersund, Inger Kaspersen, Linn Therese Jordheim Larsen, Tore Henrik Meberg-Hansen og organisten i Hvaler menighet (vakant). Det finnes fortsatt plass til noen flere interesserte som har lyst til å bidra i utvalget. Vi har noen kjerneoppgaver, og denne sommeren planlegger vi blant annet med fire sommerkonserter i juli (3, 10, 17 og 24). Det blir både litt nytt og noen kjære gjensyn. I skrivende stund er ikke alt klart, men vi kan love gode opplevelser.

Så hva er målet for kulturutvalget? Vi ønsker gjennom konsertvirksomheten å nå et bredt publikum og kunne tilby et variert musikktilbud. Kirken ønsker å være en synlig aktør i det lokale kulturlivet, og det vil blant annet si at kirkene skal være tilgjengelige for lokale aktører/initiativ.

Kulturutvalget skal også bidra til at menighetens øvrige kulturarrangementer får nødvendig support. Gode forslag mottas med takk, og vi vet at for eksempel filosofikafé, kunstutstillinger, vandringer m.m. har vært populært andre steder. Vi gleder oss!

FRA DEN NORSKE KIRKES EGNE HJEMMESIDER KAN VI LESE DETTE OM KUNST OG KULTUR:

Gjennom alle tider har kunsten gitt form til kirkens budskap og formidlet det som ord ikke har maktet å forklare og uttrykke. Kunsten har en verdi i seg selv. Kirken ønsker derfor at all kunst, alle kunstformer og alle kulturelle uttrykk skal tas i bruk og utfolde seg i kirkerommet med dets liturgiske inventar og utstyr.

Den norske kirke er en landsdekkende folkekirke og ofte den eneste store kulturarenaen lokalsamfunnet har. Kirkebyggene kan ses som Norges største kunstgalleri, der ulike kunstarter er representert i et tidsspenn på tusen år. Med sine praktbygg har kirken vært en sentral kulturbærer innen arkitektur i Norge og er i dag fremdeles en stor aktør på markedet for monumentalbygg. Kirkerommet med dets instrumenter inviterer til musikalsk utfoldelse både til gudstjeneste og konsertvirksomhet. I underkant av 900 personer er ansatt som kirkemusikere i kirken.

Drøyt 14 000 konserter og kulturarrangement i regi av menigheten eller eksterne aktører finner årlig sted i kirkebyggene. Ved hjelp av cirka 1700 kulturfrivillige finner over 1,7 millioner publikummere frem til disse arrangementene. Kirkens korvirksomhet omfatter i underkant av 1 000 kor for barn og unge og drøyt 600 voksenkor. Denne aktiviteten gjør menigheten til en stor aktør i det lokale kunst- og kulturliv. Med sitt kunst- og kulturarbeid ønsker kirken å være en offensiv kulturbærer og aktør. Utøvende kunstnere og produsenter inviteres derfor inn til samarbeid som tar et bredt spekter av kunstformer og medier i bruk.

GLIMT FRA FLORAEN PÅ HVALER

Hvitveis (*Anemone nemorosa* L.)

TEKST: EINAR MORLAND FOTO: EINAR MORLAND OG EGIL MICHAELSEN (WWW.MARKBLOMSTER.COM)

Hvitveis vokser i god moldjord i skogbunnen, både i barskog og i løvskog. Den er et kjært vårtegn som blomstrer før løvtrærnes blader har sprunget ut. Ofte finnes den i store matter i skogen eller i veikanten. Høyden kan være fra 10 til 25 cm, alt etter lys- og vekstforhold. Den har en krypende jordstengel som vokser like under jordoverflaten. Jordstengelen forgreiner seg lett, og sender opp skudd som hver har én stengel, én bladkrans og én blomst. Bladkransen har tre flikete blader som sitter samlet rundt stengelen. Hvitveisen er en flerårig urt, og den er en av våre kjæreste vårtegn. Den vokser over nesten hele Norge, men mangler i de nordligste

fylkene våre. Den er kommuneblomst i Kvinesdal, Hjelmeland, Gloppen og Høylandet.

Der hvitveisen trives, kommer det tett i tett med skudd fra jordstengelen. Det dannes ofte store matter med blomster som er kloninger av hverandre, nettopp fordi de kommer fra en felles jordstengel. Dermed ligner blomstene hverandre (nesten) helt, og kan være annerledes enn andre hvitveisblomster i nærheten. Blomsten kan være lyst blålig eller svakt rødlig når den springer ut, men som oftest er den hvit. Den har gjerne seks til åtte kronblad, men andre antall finnes også. Blomsten er fra 2 til 4 cm bred, og

er uten duft. De hvite blomstene blir ofte rødlig på utsiden mot slutten av blomstringstiden.

Mot kvelden og i regnvær lukker blomstene seg og bøyer seg nedover. Da ser blomsterhodet ut som et lite telt. På den måten beskyttes støvveier og frøemner. I England fikk barn høre at lysalvene sov inne i disse blomsterteltene om natten. Botanikeren Carl von Linné skrev for snart 300 år siden: «Gud har gitt denne urten forstand til å dekke seg til på et øyeblikk, når det drar seg mot regn».

Etter sankthans er det ikke mye igjen av hvitveisen. Da er blomst og blad visnet ned for året. De modne smånøttene faller nå ned på bakken, der maur kan plukke dem opp. Frøene har olje som mauren liker, og frøene tas med til tua. På veien mister mauren ofte frø som så kan spire på nye voksesteder.

Planten er giftig. Barn har likevel mange steder i landet spist én eller tre blomster som et fast ritual. Dette skulle beskytte mot sykdom og ormebitt. Ingen dør av å spise et par-tre blomster, men hvitveisen kan gjøre stor skade når den blir lagt på huden som et omslag. Etter en times tid oppstår det stygge sår som det er vanskelig å lege. Unge menn som på 1600- og 1700-tallet ville slippe militærtjeneste, fremkalte gjerne slike sår på føttene. Dermed var de ubrukelige som soldater, for med verkende sår kunne de ikke gå med støvler. Man brukte også omslag av hvitveisblader som botemiddel for andre plager og sykdommer, men da måtte omslaget ikke ligge lenge på huden.

Hvitveis er det vanlige navnet på Øst- og Sørlandet. På Kråkerøy og i Onsøy var planten tidligere også kjent som hvitvissel. På Vestlandet ble den helst kalt *kvitsymre*, men også *geitsymre* eller *sauesymre*. Den var altså en *kalenderplante* som fortalte når buskapen kunne slippes på beite. Geiter og sauer (og rådyr) spiser gjerne hvitveis, mens kyrne skyr den. *Symre* kommer fra ordet sommer, så når sauesymren blomstrer, da er det sommer for sauene.

Anemone kommer fra det greske ordet *anemos*, som betyr vind. Hva vinden har med denne planten å gjøre, se det er et lite mysterium. Artsnavnet *nemorosa* betyr lund, og det viser til voksestedet. Kanskje de grasiøse hvitveisene danser litt når vårvinden blåser gjennom lunden?

BIBELHISTORIER FRA GAMLE SKOLEBØKER

TEKST: BIBELTEKSTEN ER BEARBEIDET AV EINAR MORLAND
ILLUSTRASJONER FRA: [HTTPS://WWW.FREEBIBLEIMAGES.ORG](https://www.freebibleimages.org)

I forrige nummer av menighetsbladet kunne du lese om Josef, sønn av Jakob. Jakob hadde også et annet navn, og det var Israel. Alle hans etterkommere ble etter hvert kalt israelitter.

JAKOBS SLEKT BLIR TALLRIK

Jakob og sønnene hans hadde blitt reddet fra den store sultkatastrofen sammen med sine familier. De dro til Egypt og fikk bo i en fruktbar del av landet, for farao var svært takknemlig for alt det som Josef hadde gjort.

Mange år etter at både farao og Josef var døde, kom det en ny farao som ikke kjente til historien om hvordan Josef hadde tydet faraos drømmer og reddet Egypt fra sult og nød. Den nye farao så at etterkommerne til Jakob var blitt mange, og at mennene var sterke. Han begynte å tenke at israelittene kunne gå sammen med fiendene hans. Han gjorde derfor israelittene til slaver for å svekke dem, og de ble satt til hardt arbeid. Men enda var farao engstelig, for han så at det ble stadig flere av dette fremmede folket.

FARAO GIR EN GRUSOM ORDRE

Da bestemte farao at israelittenes nyfødte guttebarn ikke skulle få leve opp. Småpikene kunne få leve, men guttene skulle drepes. En kvinne av israelsfolket het Jochebed, og hun skulle snart føde.

Hun og mannen Amram hadde en sønn og en datter fra før, og nå fikk de et guttebarn. Moren var forferdet ved tanken på at gutten skulle drepes, for hun forsto at soldatene kom til å finne ham neste gang de kom på besøk. Hva skulle hun gjøre? Hun elsket gutten sin, og ville så gjerne at han skulle få leve. Så kom hun på noe smart og gikk for å plukke papyrussiv. Av sivet flettet hun en kurv som hun smurte med tjære, slik at kurven kunne flyte på vannet.

BARNET I KURVEN

Faraos datter pleide hver dag å gå ned til den store elven for å bade. Da Jochebed så at faraos datter var på vei til badeplassen sin, fortet hun seg og satte kurven med den lille gutten på vannet. Prinsessen fikk øye på denne kurven som fløt på vannet, og fra kurven hørte hun barnegråt. Hun ble nysgjerrig og fikk en av tjenestejentene sine til å hente kurven. Der lå det en vakker liten gutt. Prinsessen forsto at dette var et barn av det fremmede folket, men nå ville hun likevel ta barnet med seg hjem til slottet. Hun sa at barnet skulle være hennes sønn, og at han skulle hete Moses. Navnet betyr «Den som er dratt opp fra vannet».

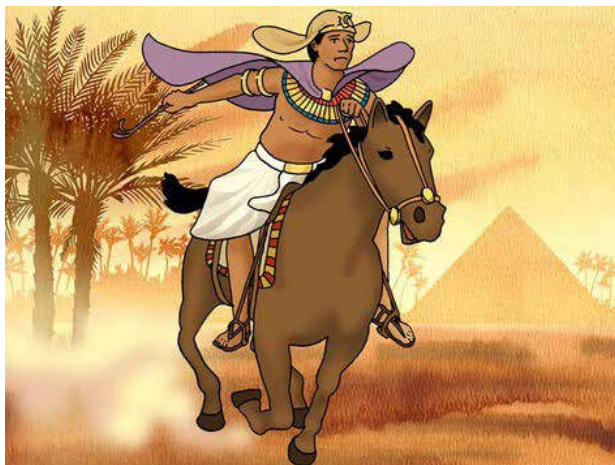

MIRIAM

Søsteren til den vesle gutten het Miriam. Hun hadde stått gjemt i sivet, og derfra hadde hun sett og hørt alt sammen. Nå kom hun frem og spurte om prinsessen trengte en kvinne som kunne gi brystmelk til den nyfødte? Så ble Jochebed hentet, og prinsessen ba henne om å amme gutten. Når han var stor nok, skulle han komme på slottet og være prinsessen sin sønn. På den måten fikk Jochebed tilbake det nyfødte barnet, og hun gikk lykkelig hjem. Når soldatene kom, fortalte hun at dette var prinsessen sin sønn, og at de ikke måtte røre ham.

MOSES FLYKTER

Da Moses var gammel nok, tok prinsessen ham til slottet og der ble han virkelig som en sønn for henne. Han fikk oppdragelse som en egyptisk prins, men han glemte aldri at han var isrealitt. En gang hendte det noe forferdelig. Moses fikk se hvordan en egypter slo en slavearbeider, en av Moses sitt eget folk. Da ble Moses rasende og slo egypteren i hjel. Han trodde at ingen hadde sett det som skjedde, men farao fikk høre om hendelsen. Han ville straffe Moses med døden. Moses var redd for å miste livet sitt, og han klarte å flykte ut i ørkenen. Der slo han seg ned ved en brønn, trist til sinns. Hva skulle skje med ham nå?

Moses var fortvilt og rådvill i sin ensomhet i ødemarken. Men snart hendte det noe som førte Moses tilbake til Egypt. Der møtte han farao igjen, men nå var det farao som ble redd. Dette kan du lese mer om i neste nummer av menighetsbladet, eller lese selv i bibelen, i 2. Mosebok.

KLARE SEG SELV...

VIL VI JO ALLE - AKKURAT SOM FØR!

Cathrine Eliassen som driver med hverdagsrehabilitering

Menighetsbladets annonseselger har opplevd plutselig helsesvikt, men gjennom høsten har helsevesenet «stabet meg på bena igjen» - stor takk til leger, sykepleiere og øvrige helsetjenester. Etter noen alvorlige uker på sykehus, ble jeg «friskmeldt» og så overført til det kommunale helsevesen, som i mitt tilfelle var opphold på Dypedalsåsen. Der bodde jeg som på hotell, med eget bad, TV og plass til besøkende – og med vel-smakende mat 4 ganger i døgnet.

Da jeg ble «booket» inn var jeg ganske hjelpeløs, men fikk hjelp av flinke og hyggelige pleiere – og alle hadde som mål å få meg ut av senga igjen!

Jeg ble oppmuntret til å rulle i gangene, trene med sykkelpedaler, og gjøre øvelser som styrket armer og ben, og jeg opplevde at «forrige ukers utfordringer» ble litt mindre..... ganske motiverende!

Viktig i dette var fysioterapeut Maria, som jeg hadde daglig besøk av - jeg oppdaget at selv det å sitte i en stol og strekke ut legg og ankler var verdifullt!

Tidlig i januar måned fikk jeg anledning til å prøve meg på «egen hånd» - jeg fikk permisjon under oppsyn fra kommunens hjemmesykepleie – og det var flott å komme hjem etter vel 3 mnd. Og her er jeg fortsatt – stadig mer selvhjulpen! Det er ikke piller, men egen aktivitet som hjelper – sammen med kommunens omsorgstilbud. Stor takk til Hvaler kommune for prioriteringen av oss eldre!

Som det fremgår over, er egen aktivitet avgjørende for «å komme seg på bena», og dette har altså Hvaler kommune vektlagt – både ved institusjonsopphold, og nå også hjemme!

I september 2019 ble prosjektet Hverdagsrehabilitering startet opp. Dette er en ny måte å tenke omsorg på. I stedet for å tilby folk med funksjonssvikt passive tiltak, vil de få et skreddersydd rehabiliteringstilbud, med mål om å mestre de dagligdagse gjøremål, og dette gjøres altså i eget hjem!

I skrivende stund med en gammeldags vinter utenfor, er jeg, som fortsatt har bevegelsesutfordringer, glad for å slippe snø og kuldegrader!

På Hvaler kommunes nettsider finnes en presentasjon av dette viktige tiltaket – her følger et utdrag av dette:

Hverdagsrehabilitering er for deg som ikke lenger mestrer din hverdag som før. Det kan gjelde personlig stell, matlaging, rengjøring, deltakelse i sosiale sammenhenger eller andre aktiviteter i hverdagen.

Fysioterapeutene May Britt Søland, Maria Leister og ergoterapeut Camilla Pedersen

Hverdagsrehabilitering er tidsavgrenset, og opp trening i dagliglivets gjøremål skjer i ditt hjem og/eller nærmiljø. Dine mål vil stå sentralt og være utgangspunktet for tjenesten. Hverdagsrehabilitering starter alltid med spørsmålet «Hva er viktig for deg?»

Hverdagsrehabilitering er et samarbeid mellom deg og et tverrfaglig team bestående av fysioterapeut, ergoterapeut, sykepleier og fagarbeider. Teamet vil sammen med deg kartlegge de utfordringer du har i hverdagen. Det blir laget en plan ut fra dine mål, og du får tett oppfølging i en tidsavgrenset periode på inntil seks uker. Målet er at du skal få best mulig funksjon, får oppleve mestring i hverdagen og kan delta sosialt. En forutsetning for at du får denne tjenesten er at du er motivert, holder avtaler og er villig til å legge inn en innsats slik at du når dine mål.

Hvaler kommune tilbyr hverdagsrehabilitering til hjemmeboende som har hatt et funksjonsfall som har ført til utfordringer med å gjennomføre hverdagslige aktiviteter.

Tilbudet gjelder også for pasienter som kommer fra sykehuset. Du vil da få bistand til opptrening hjemme slik at du unngår et institusjonsopphold.

Tjenesten hverdagsrehabilitering er gratis.

Basert på egen utvikling, anbefaler annonseselger'n hverdagsrehabilitering – han klarer seg omtrent selv nå!

Søknadsskjema finner du på kommunens nettsider.

Har du spørsmål om hverdagsrehabilitering, kan du ringe Hverdagsrehabiliteringsteamet på telefon 940 10 938, eller ta kontakt med leder for koordinerende enhet, Bente Svennes på telefon 911 44 673.

FRA KIRKETJENERNE

Hei igjen alle sammen, nå beveger vi oss mot varmere tider, og kulden begynner endelig å gi seg. I år har det vært ekstra kaldt, som igjen betyr at vannet vil komme tilbake litt senere enn vanlig. Vi må nå vente til bakken tiner, og vi har stabil temperatur, slik at vi ikke risikerer at vannet og rørene i bakken fryser. Når vannet er skrudd på, så vil vi passe på å legge ut vannkanner, noen raker og diverse utstyr, slik at dere som besøker kirkegården lett kan stelle gravene.

Det er også vårt ansvar å holde kirkegården pen til enhver tid, dette gjelder spesielt kantklipping rundt stein. Det er en utfordring å holde kirkegårdene våre like pene til enhver tid, siden det er en del reisetid imellom kirkegårdene. Vi planlegger å investere i enda

en klipper, slik at vi har mulighet til å bruke "sitteklipper" på begge kirkegårdene samtidig. Dette vil resultere i en penere og velstelt kirkegård. Tilbakemeldinger om kirkegårdene våre er alltid velkomne, slik at vi kan vurdere best bruk av tiden vår.

Vi tilbyr også en stellavtale på gravene. Avtalen inkluderer planting av forskjellige blomster i sommerhalvåret og granbar til allehelgen. Ved behov gjødsles plantevanningskasser, som er en god løsning for de som har vanskeligheter med å besøke kirkegården av diverse grunner. Dette kan bestilles gjennom kirkekontoret.

*Hilsen
Marius og Jenny*

Foto: Jan Heier

VÅRKONSERT

Hvaler kirke

lør. 6. april kl.16

**Vi ønsker deg hjertelig velkommen til
et spennende og innholdsrikt program
med sang og musikk i ulike stilarter**

m/ Birgit Gudim Søland, Jenny Schorpen,
Maria Ying Schorpen, Ken Phillips og flere.

Fri entré. Innsamling til nytt flygel i Spjærøy kirke.

ET LITE STYKKE THAILAND TIL HVALER

TEKST: INGER HOMSTVEDT WEYDAHL (JEEDS AU PAIR VERTINNE)

Hvaler menighet har i de siste årene hatt Thailand som misjonsland, spesielt knyttet til Nådehjemmet i Bangkok. I den forbindelse får menigheten besøk av en vaskeekte thai under misjonsgudstjenesten søndag 12. mai i Hvaler kirke, nemlig JEED POCHAN SKJERPE. Hun er en strålende ambassadør for smilets land!

Jeed traff sin utkårede, Olav Skjerpe, da han i sin tid utførte sin siviltjeneste for NMS i Thailand. Året etter kom Jeed til Norge som au pair, og etter hvert ble de gift, bosatte seg i Rogaland, har rukket å få tre barn og de har sammen vært misjonærer i flere perioder nordøst i Thailand. Jeed har derfor godt kjennskap både til land og folk og også til NMS sitt arbeid der. Hun var senest i Thailand i januar i år.

Vi gleder oss til å treffe henne og høre henne fortelle. Så hold av datoen og møt opp på gudstjeneste med eksotisk preg.

*Mor med barn
fra Nådehjemmet*

Barnas

Prikk til prikk

Tegn en strek fra 1 til 2 og så videre. Hva gjemmer seg her?

Vitser

– Hva heter den nye hunden din?
– Jeg vet ikke, den vil ikke si det.

Hvorfor kan ikke jeg ringe når smultringer?

Gi barnebladet Barnas til et barn du er glad i!

Disse oppgavene er hentet fra bladet.

Bestill abonnement på Sondagsskolen.no eller 22 03 71 00

Fargelegg!

Jesus tok imot barna og sa at de voksne har mye å lære av dem. Fargelegg bildet av Jesus og barnet.

Tegning: Trevor Keen

Kryssord

1.	○ ○ ○ ○ ○	Disippel i Johannes 20,26
2.	○ ○ ○ ○ ○	Engel i Lukas 1,26
Hyllingsrop i Markus 11,9	3. ○ ○ ○ ○ ○	
Dyr i Markus 10,25	4. ○ ○ ○ ○ ○	
5.	○ ○ ○ ○ ○	Tall i Apostlenes gjerninger 27,28
6.	○ ○ ○ ○ ○	Navn på Jesus i Matteus 1,23
7.	○ ○ ○ ○ ○	Frø i 2. Korinterbrev 9,10

Bruk Det nye testamentet i Bibelen for å komme frem til løsningsordet.

Hyggetur for Hvalers pensjonister 2024

Lions på Hvaler har gleden av å kunne invitere pensjonister i Hvaler med på hyggetur torsdag 25. april med «Color Line»
Strømstad - Sandefjord – Strømstad

DAGENS PROGRAM:

- Kl. 09:00** Avreise med buss fra Floren Samfunnshus og bussen stopper langs Hvalerveien for å ta på passasjerer.
- Kl. 09:30** Avreise med buss fra Coop Ødegården.
- Kl. 10:30** Frokost buffe` på Svinesund Terrassen.
- Kl. 12:00** Avreise fra Svinesund.
- Kl. 13:40** Avgang fra Strømstad med M/F «Color Hybrid» til Sandefjord.
- Kl. 17:00** Retur fra Sandefjord, hvor det umiddelbart etter avgang vil bli servert koldtbord/buffé med drikke i skipets restaurant.
- Kl. 19:30** Vi er tilbake i Strømstad, hvor bussen venter og kjører oss hjem. Det blir som vanlig lotteri på hjemveien med mange gevinster.

Ta med deg ledsager eller medhjelper på turen, og vi er sikre på at du/dere vil få en hyggelig tur. Av hensyn til plassen er det de første 80 som er sikret plass.

Er det noen som har behov for skyss til og fra bussen, sier dere i fra til oss ved påmelding.

Pris pr. pers. kr. 400

Påmelding/betaling senest innen: Torsdag 11. april 2024

Kontonr. 1111 20 41518 Merkes: Båttur og navn

Husk å oppgi fødselsår ved påmelding!

Gyldig legitimasjon er: Bankkort, Sertifikat/(Pass).

Påmelding til Ernst Fredriksen tlf/sms 906 71 441

VEL MØTT !

DIN LOKALE RØRLEGGER

- Bedriften ble etablert i 1971
- Vi utfører alle typer rørlegger tjenester, og er også totalleverandør av komplette Bad og våtrom
- La oss hjelpe deg med installasjon av varmepumper, gulvvarme, vanlig utstyrsmontering og serviceoppdrag.
- Vi tilbyr høy faglig kompetanse og et stort utvalg av varer
- Egen graveavdeling for utvendige vann, avløp og terrengarbeider
- Vi kommer gjerne hjem til deg på befaring,
- Medlem av rørleggerkjeden Bademiljø
- Vi har butikk og rørlegger tjenester i Fredrikstad og på Hvaler.

EGEN GRAVEAVDELING

Vår maskinpark er tilpasset de fleste typer graveoppdrag fra minigraver til sjølekker for sjøarbeider.»

Bademiljø
BEST PÅ BAD

**BADEMILJØ
HVALER RØRLEGGERBEDRIFT AS**

Fastlandsveien 16, 1684 Vesterøy 69 37 56 60
post@hvaler-ror.no / www.bademiljo.no

NYTT MENIGHETSRAAD OG UTVALG:

Det nye menighetsrådet er godt i gang med arbeidet som skal gjennomføres over valgperioden på 4 år. En stor del av dette arbeidet er avhengig av de forskjellige utvalgene i menigheten. De er avgjørende for gjennomføringen av den vedtatte strategiplanen for Hvaler menighet. Alle utvalg er nå supplert med nye medlemmer.

BUDSJETT/ØKONOMI:

- Budsjett for 2024 ble vedtatt i møtet den 7. februar.
- I forbindelse med budsjettet er festeavgiften for graver som skal fornyes i 2024 økt fra kr 250 til kr 350. Dette er på samme nivå som festeavgiften i Fredrikstad- kirken og er i samsvar med råd fra Hvaler kommune.
- Status på innsamling til nytt flygel i Spjørøy kirke: kr 44 000 pr. 1. februar.

STRATEGIPLAN:

Det ble vedtatt ny strategiplan for Hvaler menighet høsten 2023. Den gjelder for perioden 2023-2027. Planen legger føringer for arbeidet i menighetsrådet og utvalgene over de neste 4 årene. I tillegg til å være et viktig strategisk verktøy for menighetsrådet og de prioriteringer og beslutninger som skal tas der, er den også et viktig verktøy for domprosten og biskopen ved tilsyn. Mange av innspillene fra forrige bispevisitas ble tatt inn i planen.

LEDIGE STILLINGER:

Stillingene for ny kirkemusiker og barne- og ungdomsarbeider planlegges utlyst rett over påske.

ÅRSMØTET:

Finner sted på Kirkens hus den 22.04.2024 kl. 18.

BEHOV FOR DUGNAD:

Det vil være behov for en dugnadsgjeng på kirkegårdene (rake og rydding) de første ukene i mai. Anslått behov, ca. 2 dager på hver av kirkegårdene.

*Ole-Edvin Utaker,
leder menighetsrådet*

HVALER IT-SERVICE

PC-hjelp - TV - Internett - Wi-Fi
Telefon - E-post - Virus - Back-Up
Installasjon - Hjemmeside - Domene
Privat og Bedrifter

94 20 26 55 - www.hvalerit.no
facebook.com/hvalerit

Terje Flådeby

Jarle Olsen

Cathrine G. Jakobsen

Ulf Jakobsen

Jane Johnsen

Mads E. Johansen

Bjørnar Pettersen

Lokalt begravelsesbyrå med mannskap og kontor i Fredrikstad

Kontortid i Veumveien 08:00-15:30, Vaktelefon 24T, Tlf. 69 31 30 62.

FREDRIKSTAD
BEGRAVELSESBYRÅ
KLEMET JOHANSEN (EIER) 1889

Veumveien 51,
1613 Fredrikstad | Tlf. 69 31 30 62
fredrikstadbeg.no

BORGE
BEGRAVELSESBYRÅ
ELLEN MARGARETH BYE

Roald Amundsensvei 61a,
1654 Sollebak, etter avtale.
Tlf. 69 34 53 35

VENNSKAPS- KONTAKTEN HVALER- ZACAPA (VHZ)

vil takke for all god støtte fra Hvaler menighet. Gjennom årlig deltagelse på en gudstjeneste med kirkekafe får vi den innsamlede kollekten. Dette betyr mye for en liten forening som vår. Andre inntektskilder er medlemskontingent og lotterier. Penger til skolestipend for mellom 15 og 20 elever ble sendt til i Zacapa i februar. Det å bidra til at ungdom får utdanning, oppleves som meningsfullt for oss, og vi får alltid god bekreftelse på at pengene kommer dit de skal.

Morten, Margrethe og Varg har hatt vaffelsalg til inntekt for Guatemala flere ganger. Disse tre er Mona og Øivind Fjeldbergs barnebarn. Tusen takk for flott innsats som hjelper andre!

Tusen takk sier vi også til de rause kunstnerne Lisa Aisato, Magnhild Sigfridsson Bergh og Eli Hassel som ga oss flotte bilder som gevinster til facebook-lotteriet vårt.

Dersom noen har lyst til å bli støttemedlem eller har spørsmål om Vennskapskontakten Hvaler-Zacapa, ta kontakt med:

Anne-Lill Adamsen Reff, tlf. 41 66 44 16.

Nok en gang:

Tusen takk til Hvaler menighet og
God Påske til alle fra

Vennskapskontakten Hvaler-Zacapa

UT I DET BLÅ TUR MED HVALER MENIGHET

SETT AV ONSDAG 29. MAI

Turen går til Storedal Kultursenter i Skjeberg hvor vi får orientering om stedet, omvisning og bespisning.

Mer informasjon kommer senere.
Påmeldingsfrist er 13.5.2024.

Påmelding til:

**Henning Østby, 419 02 419,
tlf /sms tekstmelding.**

JØLSTAD

begravelsesbyrå
Fredrikstad og omegn

Benjamin Nordling

Birgit Groth

Hans Kristian
Helgesen

Thordis Snæland

Heidi Løkke
Sletner

Einar Nilsen

Farmannsgate 10 // Tlf: **69 130 130** (24t)
Et lokaleid begravelsesbyrå // jolstad.no

Mesterhjelp Skjærhalden as

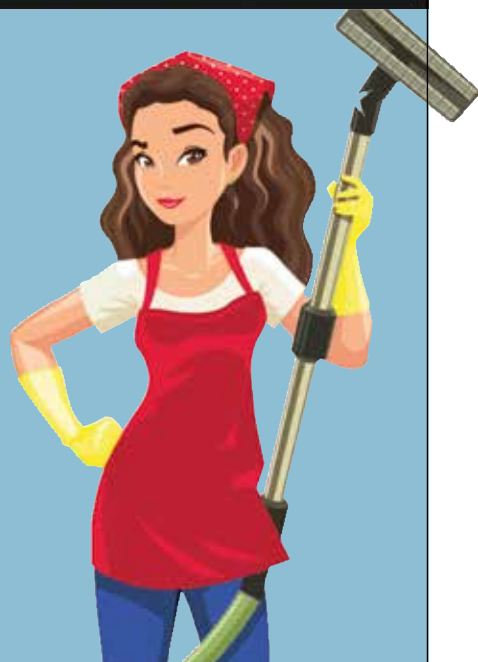
post@mesterhjelp-hvaler.no

www.mesterhjelp-hvaler.no

Ring oss så finner vi en løsning for deg!
Hytte – Hjem – Bedrift

Alt for en enklere hverdag

Tlf. Monica 403 06 155

Siden sist....

FORMIDDAGSTREFFET 29. NOVEMBER

Biolog og friluftsmann Jan Ingar Båtvik tok oss denne gang med på en rundtur blant Hvalers sjeldne planter. Kona Torunn

beriket foredraget med opplesing av passende dikt.

FORMIDDAGSTREFFET 31. JANUAR

Mange mennesker på Hvaler har engelske aner. De stammer fra tidlig på 1800-tallet da en ung sjømann fra Hvaler havnet i prisonen i England. Jens Olaf Hvalgård har gjennom slektsforskning funnet ut av dette.

ADVENT OG JUL 2023 ble feiret på tradisjonelt vis. En rekke konserter og gudstjenester ble avholdt i begge kirkene. Stor glede ble det julaften med hvit jul. Vi lar Stjernekolet representere advent og julefeiringen på Hvaler. På bildet som Luciajenter ser vi: Signe, Lilly, Lisa-Marie, Cajsa, Mina Marie, Ylva, Emma, Kari, Tuva og Solvår.

Foto. Daniel Werlemo

KARNEVALS- GUDSTJENESTE

Feiende flott karnevals-gudstjeneste i Spjørøy kirke søndag 11. februar! Stjernekolet sang, og barna fikk slå på piñataen og alle koste seg.

Trenger du murer eller flislegger?

ALT INNEN:

- MURING
- PUSS
- FLISLEGGING

KRISTIANSENS MURSERVICE HVALER

Mobil: 913 90 611 – E-post: paal-mur@online.no
Prinseveien 6 – 1680 Skjærhalden

– GODKJENT VÅTROMSOPPDRAG –

Martin

Heidi

Roy

Inger-Lise

Hanne

Toril

Plutselig er stolen tom...

Vi som er igjen lærer oss å leve med minnene, men først kan det være godt å ta farvel.

69 35 40 20

Alltid tilgjengelig.

FONUS Begravelsesbyrå har kontorer over hele Østfold, og vi er her for alle på Hvaler.

FONUS

BEGRAVELSESBYRÅ

fonus.no

FRA FORENINGSLIVET PÅ HVALER

SJØMANNSMISJONEN

08.04.

13.05.

10.06. Sommertur til Herføl (påmelding)

Velkommen!

Kirkens hus kl. 19-21

Kontaktperson: Ragnhild Nordengen,

telefon: 482 24 071

STRIKKEKAFE VESTERØY BEDEHUS, HAUGE

20.03.

17.04.

22.05.

Kl. 19-21.30

Ta med egen drikke, vi ordner noe å bite i.

(Kr 40)

Velkommen!

Kontaktpersoner: Tove Arntsen,

telefon 470 28 123

Hanne Moe,

telefon 990 33 434

VESTERØY MISJONSFORENING

03.04. (onsdag etter påske)

15.04.

29.04.

13.05.

27.05.

10.06.

Alle møter begynner kl. 18

Velkommen!

Kontaktperson: Ragnhild Kjellsen,

telefon: 951 24 337

NORMISJON

04.04.

Kirkens hus kl. 18

Velkommen!

Kontaktperson: Hilde Grosch Larsen,

telefon: 918 32 226

SØNDRE KIRKØY MISJONSFORENING

28.04.

26.05.

Kirkens hus kl. 17

Velkommen!

Kontaktperson: Hilde Grosch Larsen,

telefon: 918 32 226

HÅNDARBEIDSKAFE PÅ KIRKENS HUS

Vi møtes kl. 11-14 første lørdag i hver måned, av og til oftere. Møtene publiseres alltid på facebook og på oppslagstavla ved Kirkens hus.

Velkommen!

Kontaktperson: Ingerid Bjercke,

telefon: 905 67 519

ASMALØY MISJONSFORENING

Samlinger på Asmaløy bedehus

Tirsdag 2. april, mandag 29. april og

mandag 27. mai kl. 19.

Velkommen!

Kontaktperson: Anne Hvalgård,

telefon: 995 83 695

FORMIDDAGSTREFF VÅREN 2024

Onsdag 24. april kl. 11, med ferje kl. 11.10 fra Skjærhalden.

Tur til Grendehuset på Søndre Sandøy hvor Tore og Helge Adolfsen forteller om øya og oppveksten sin der. Formiddagsmat, allsang og loddsalg.

ONSDAG 29. MAI «UT I DET BLÅTUR»

Turen går til Storedal Kultursenter i Skjeberg hvor vi får orientering om stedet, omvisning og bespisning. Mer informasjon kommer senere.

Påmeldingsfrist er 13.5.2024.

Påmelding til: Henning Østby, 419 02 419,

tlf /sms tekstmelding.

Frist for å sende inn stoff til menighetsbladet nr. 2-2024 er 1. mai.

Velkommen til Tannlegene på Hvaler

På Oris Dental Hvalertannlegene tilbyr vi alt av tannbehandling, utført av dyktige behandlere, med den nyeste teknologien og det hyggeligste personalet, så du alltid er sikret premium behandling fra trygge fagfolk.

Du finner oss her:
Norderhaugveien 14,
1684 Vesterøy

**Ring oss:
69 37 77 07**

Bestill time:

GUDSTJENESTER I HVALER VÅREN 2024

Alle gudstjenester begynner kl. 11, hvis ikke annet tidspunkt er oppgitt.
For informasjon om påskens gudstjenester, se Påsken i Hvalerkirkene side 5.

7. april	Vesterøy bedehus	Gudstjeneste med nattverd. Prest er Maria Vassli Gjære. I denne gudstjenesten tar vi avskjed med Maria som har fått ny jobb i Molde. Kirkekaffe.
14. april	Hvaler	Gudstjeneste med dåp. Konfirmanter deltar som ministranter. Organist Marte-Kari Melkerud og prest Grethe Hummel.
21. april	Hvaler	Gudstjeneste med dåp. Organist Marte-Kari Melkerud og prest Grethe Hummel. Årets brudepar er invitert til gudstjenesten og et informasjonsmøte etterpå.
28. april	Hvaler	Konfirmantene inviterer til gudstjeneste som de har ansvaret for. Magne Kaspersen er organist og prest er Grethe Hummel.
5. mai	Vesterøy bedehus	Gudstjeneste med nattverd. Vikarorganist. Prest er Kristin Helgen.
12. mai	Hvaler	Misjonsgudstjeneste. Hvaler menighet engasjerer seg i misjonens arbeid i Thailand. Vi får besøk av Jeed Poschan Skjerpe som er godt kjent med både landet og arbeidet. Kirkekaffe. Prest er Grethe Hummel.
17. mai,	Tusenårsstedet	Friluftsgudstjeneste på Tusenårsstedet ved Hvaler kirke kl.10.30. Hvaler musikkforening deltar. Prest er Kristin Helgen.
19. mai	Hvaler	Høytidsgudstjeneste 1. pinsedag. Prest er Grethe Hummel. Kirkekaffe ved Hvaler Sjømannskirkeforening.
26. mai	Hvaler	Gudstjeneste med nattverd. Vikarprest.
2. juni	Fredrikstad	Fellesgudstjeneste for kirkene i Fredrikstad. Skaperverkets dag. Følg med på vår hjemmeside for informasjon om sted.
9. juni	Hvaler	Gudstjeneste der coronatidens gullkonfirmanter er spesielt invitert. Prest er Grethe Hummel.
16. juni	Hvaler	Fellesgudstjeneste med Kråkerøy. Prest er Grethe Hummel.

Med forbehold om endringer. Mer informasjon på kirken.no/hvaler.

Vil du sitte på med noen som kjører til kirken? Fra vest kontakt: Øyvind Olsen, tlf. 480 66 969.

Fra øst kontakt: Grethe Hummel, tlf. 481 83 510.

KIRKENS SOS BORG TRENGER FLERE FRIVILLIGE FRA HVALER

Å være en god samtalepartner for andre gir mening.

Kurs for nye frivillige holdes regelmessig hele året.

Vil du vite mer?
Ta kontakt: borg@kirkens-sos.no

HVALER

FLEX

Skal du **handle**,
til **frisøren**,
eller kanskje
besøke en venn
som bor et
stykke unna?
Da kan du kanskje
reise dit med **Flex**

BESTILLINGSREISE

Flex bestillingstransport må forhåndsbestilles, og kjører i enkelte områder i kommunen. Hvis du er nysgjerrig på om du kan reise med Flex – ta kontakt med vårt kundesenter på telefon 69 12 54 80.

Tlf. 69 12 54 80

| ostfold-kollektiv.no

PRIVATMEGLEREN
FREDRIKSTAD

Kun det beste på dine vegne

PrivatMegleren selger flest boliger i Norge målt per megler. Vi får attraktive boliger til å se ekstraordinære ut. Boligens behov for å oppnå sitt potensiale er alltid førende for våre valg og fremgangsmåte, fordi riktig presentasjon er den raskeste veien til høyest mulig pris.

PrivatMegleren Fredrikstad har lang fartstid med håndplukkede meglere fra de beste i bransjen i tillegg til kraftfulle verktøy innen markedsføring.

Verkstedveien 10, 1671 Kråkerøy • Tlf. 97 17 86 20
www.privatmegleren.no/fredrikstad

AL ELEKTRISKE

DIN LOKALE ELEKTRIKER PÅ HVALER OG I FREDRIKSTAD

Vi utfører alt fra svakstrøm og sterkstrøm i bolig, hytter, industri- og skipsinstallasjoner

www.alelektriske.no
Medlem av elektrikerkjeden

Avdeling Hvaler

Nordre Skjelsbu 4, 1684 Vesterøy
Tlf: 69 33 99 93
epost@alelektriske.no

Avdeling Fredrikstad

Mosseveien 110, 1623 Gressvik
Tlf: 69 33 99 93
epost@alelektriske.no

SORG OG GLEDE I VÅRE KIRKER

DØPTE

Hvaler kirke

Astrid Synnøve Åsheim
Nathaniel Damon Reeves
Thea Pettersen Bredde
Solveig Bjørnerød

DØPTE

Spjørøy kirke

Colin Halvorsen Reitan
Eira Schibsted Halsan

JORDFESTEDE

Hvaler kirke

Grete Corneliussen
Inger Elisabeth Anstem
Mariann Kristine Bustgaard
Liljan Solveig Jensen
Frank Baust Pettersen
Vidar Reinertsen

JORDFESTEDE

Spjørøy kirke

Solbjørg Henriksen
Evelyn Sigrid Nilsen
Roy Asbjørn Karlsen
Thor Alfred Eliassen
Ruth Synøve Arnesen
Jorunn Kristine Kristiansen

JORDFESTEDE

Kråkerøy kapell

Finn Danielsen

JORDFESTEDE

Glemmen kirke

Kari Torill Thormodsæter

HVALER MENIGHETS ÅRSMØTE 2024

Finner sted på Kirkens hus
den 22.04. kl. 18.

Årsmøtesaker
Info om aldersbestemmelsen av Hvaler kirke
Enkel servering

Gaver til Hvaler menighet:

Hvaler menighetsblad

VIPPS 595306, eller konto 1506.23.78902

Hvaler kirke, analyse alder

VIPPS 777132, eller konto 1506.84.40901

Nytt flygel til Spjørøy kirke

VIPPS 834008, eller konto 1506.99.03026

No livnar det i lundar

No livnar det i lundar,
no lauvarst det i li,
den heile skapning stundar
no fram til sumars tid.
Det er vel fagre stunder
når våren kjem her nord
og attar som eit under
nytt liv av daude gror.

Elias Blix

